

ชื่อวิทยานิพนธ์ พฤติกรรมการณ์ออกเสียงเลือกตั้งกับจิตสำนึกทางการเมืองของคน
เชียงใหม่ในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 13 กันยายน 2535 : กรณีศึกษา
เขตอำเภอหางดง

ชื่อผู้เขียน สมชาย ดิลังการณ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.สิทธิบัญญัติ	ประพุกอนัติสาร	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์	รุ่งวิสัย	กรรมการ
อาจารย์มนตรี	กรรพุมมาลย์	กรรมการ

บทคัดย่อ

ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมไทยมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง อันเนื่องมาจากความ
ล่าช้าของการพัฒนาทางการเมือง ซึ่งไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม ระบบ
การเลือกตั้งไม่สามารถนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานของสังคมไทย นักวิชาการ
ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาทางการเมืองไทยกับการเลือกตั้งส่วนใหญ่จะศึกษาเพียงรูปแบบและพฤติกรรม
ของประชาชน มีจำนวนน้อยที่ได้นำมิติด้านวัฒนธรรมทางการเมืองและจิตสำนึกทางการเมืองมา
อธิบายพฤติกรรมการณ์ออกเสียงเลือกตั้ง งานวิจัยนี้จึงได้นำกรอบทฤษฎีต่าง ๆ มาทำความเข้าใจ
ดังต่อไปนี้

แนวคิดที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ของสังคมไทยที่ผ่าน
กระบวนการต่องรองในหลายรูปแบบ เช่น อาศัยโครงสร้างทางสังคมที่เป็นระบบอุปถัมภ์เดิมและ
อุปถัมภ์ใหม่ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เจาะหน้า รวมทั้งอาศัยระบบ
ราชการและระบบการเมืองใหม่ในการใช้อำนาจและอิทธิพลทั้ง ในและนอกระบบ เพื่อความอยู่
รอดและหรือรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ปัญหาระยะสั้น กระบวน
การเรียนรู้เหล่านี้จะซับซ้อนเป็นส่วนหนึ่งของจิตสำนึกทางการเมือง โดยจะมีความแตกต่างกันใน
กลุ่มต่าง ๆ ของสังคม

จิตสำนึกทางการเมืองของกลุ่มคน จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเลือกตั้ง ซึ่งถือว่าเป็น
มรรควิธี (Means) ประการหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้และต่อรองทางการเมือง ซึ่งอาจมีรูปแบบ
แตกต่างกันไปตามลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มคน และความสัมพันธ์ของ โครงสร้างทาง
เศรษฐกิจและการเมือง กลุ่มที่ได้ประโยชน์จากระบบอุปถัมภ์จะมีพฤติกรรมเลือกผู้สมัครที่เป็นหรือ
จะเป็นผู้อุปถัมภ์ กลุ่มที่ไม่ได้รับประโยชน์จากระบบอุปถัมภ์จะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือการแลก
เปลี่ยนระยะสั้นและไม่เห็นความสำคัญของมรรควิธีนี้ ส่วนกลุ่มใหม่ที่มีการศึกษาและอาชีพนอกภาค
เกษตรไม่พึ่งพาระบบอุปถัมภ์ จะมีจิตสำนึกแบบประชาธิปไตย และมีพฤติกรรมการเลือกตั้งตาม
รูปแบบสากล

การศึกษาคั้งนี้เลือกพื้นที่ 8 หมู่บ้านของ 2 ตำบล ในอำเภอหางดง เนื่องจากเป็น
พื้นที่ชนบทใกล้เมือง มีกลุ่มคนตามกรอบคิดทางทฤษฎีดังกล่าว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จาก
การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิด ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ทั้งในอดีตและ
ปัจจุบัน และใช้วิธีสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ ในระยะเวลาก่อน ระหว่าง
และหลังการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ ผู้ออก
เสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ตามวิธีการทางสถิติ จำนวน 295 คน
งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ (1) เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง
พฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งกับจิตสำนึกทางการเมือง (2) เพื่อศึกษาหาเหตุผลที่ประชาชน
ไปออกเสียงเลือกตั้ง และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเสียง
เลือกตั้งของประชาชน

สาระสำคัญของผลการศึกษาสรุปได้คือ กลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์จากความสัมพันธ์ใน
ระบบอุปถัมภ์จะเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้สามารถต่อรองได้ ไปเลือกตั้งเพราะ
เป็นการตอบแทนผู้อุปถัมภ์และปฏิบัติตามกฎหมาย ในการลงคะแนนเสียงจะพิจารณาความสามารถที่
ผู้สมัครจะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ความรู้จักสนิทสนมคุ้นเคยกัน และเงื่อนไข
เกี่ยวกับความมีชื่อเสียง เนื่องจากความสามารถพิเศษส่วนตัวตามลำดับ

กลุ่มผู้ไม่ได้รับประโยชน์จากความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์จะมองว่าการเลือกตั้ง ไม่มี
ผลประโยชน์ต่อตนเองมากนัก การไปเลือกตั้งจึงไม่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนส่วนใหญ่จะ ไปเพื่อผล
ประโยชน์ตอบแทน และต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะคำนึงถึงผล
ประโยชน์ในเชิงแลกเปลี่ยน เป็นสำคัญ

กลุ่มใหม่ผู้มีการศึกษาและมีอาชีพนอกภาคเกษตรจะเห็นว่าเลือกตั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อประโยชน์ของประชาชนเอง เหตุผลสำคัญในการไปเลือกตั้งเพราะต้องการปฏิบัติตามกฎหมายและอยากได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ที่ดีเข้าไปทำหน้าที่ในสภา การพิจารณาลงคะแนนเสียงจะใช้ปัจจัยเงื่อนไขที่ชัดเจนจากการสังเกตพรรคการเมืองที่มีนโยบายชัดเจน มีความรู้ และมีอำนาจบารมี ตามลำดับ

การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าตัวแปรในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และการรวมกลุ่มจะมีผลต่อจิตสำนึกทางการเมืองและพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรทางด้านเพศและอายุไม่มีผล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title : Voting Behavior and Political Consciousness of
Chiang Mai People on September 13, 1992 General
Elections : A case study of Hang Dong District

Author Mr. Somchai Tilunggarn

M.A. Social Development

Examining Committee :

Dr. Sidthinat Prabudhanitisarn Chairman

Assoc. Prof. Suvit Rungvisai Member

Mr. Montri Kunphoomarl Member

ABSTRACT

One of the main factors of the Thai socio-economic problems is political development. It does not keep in pace with the rapid change in economy and society. The electoral system lacks the quality conducive to solving Thai social problems. A large numbers of research in political development and election have mainly focused on the forms and behaviors of the people. A few, however, employ the dimensions relating to political culture and political consciousness in explaining electoral behaviors. This research has, therefore, concentrated in framing many existing theories to understand the electoral behaviors.

The concept of Thai political culture has been characterized by the bargaining processes rooted in the Thai society, such as the social structure adapted from the traditional patron-client systems to a new patron-client systems. Personal relation and an exchange of immediate benefits depending on beaurocratic system and the new

political system which influence both within and without the systems for the people's subsistence and/or benefits, are mainly the short-term solutions. The process of these adaptations becomes part of the inherent political consciousness which differs in different groups of the society.

The political consciousness of people determines electoral behavior, which is a means of understanding and bargaining in politics by different patterns according to the different groups of the society and the structure of politico-economic relations. The group who receives more benefits from the patron-client system would elect the patron candidates. Those who receive less or no benefit through patron-client system use personal relationship or a short-term exchange, and do not realize the importance of this means. The more educated, whose occupations are non-agriculture do not depend on patron-client system, and have the democratic concept and electoral behavior as often seen in the Western model.

This study was carried out in 8 villages of 2 Tambols in Hang Dong District as being rural area and located near Chiangmai City having the groups as indicated in the theories. It uses qualitative method with an in-depth interview to community leaders, opinion leaders, and representatives of different groups in the villages of the past and of the present. A method of non-participant observation before, during, and after election was also applied. A quantitative study was also carried out by interviewing 295 electoral voters the September 13, 1992 election.

The objectives of this study are :

- (1) To study the relation between the voting behavior and the political consciousness;

- (2) To study the reasons driving people to participate in voting; and
- (3) To study the factors governing the decisions of the people in casting their votes.

This study concludes that election is a way for bargaining to those who receive the benefit through patron-client system. Voting is a repayment to the patrons and in compliance with the law. They would consider the patronizing capabilities of the candidates, the acquaintancy, popularity and special abilities, in order of merit.

The group which does not benefit from patron-client system see an election less beneficial. They do not have specific objectives. Their expectation is for rewards and for complying with the law. Their decisions mainly lie on benefit exchange.

The educated and professional group sees the election as a chance for collective political participation and for the benefit of the people. The reasons of participating in election are in compliance with the law and in an expectation of getting good Member of Parliament (MPs.) The members of this group have specific conditions in vote casting. They may select the party which has clearer policy, or the candidates with better education and having special charisma.

This study also finds that such socio-economic variables as education, occupation and grouping significantly affect on political consciousness and the voting behavior of the people; but age and sex show no effect statistically.

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงสถิติการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	59
3.2	แสดงการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	60
4.1	แสดงผลการเลือกตั้งเรียงตามลำดับคะแนน	63
5.1	แสดงข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ใช้ในการศึกษา	72
5.2	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเลือกตั้ง	74
5.3	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับลักษณะประโยชน์ที่ได้รับจากการเลือกตั้งมากที่สุด	78
5.4	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ได้รับประโยชน์จากการเลือกตั้งมากที่สุด	84
5.5	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากการเลือกตั้ง	86
5.6	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ส. อันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน	89
5.7	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของผู้แทนราษฎร	92
5.8	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณสมบัติที่เหมาะสมของ ส.ส. ในปัจจุบัน	96
5.9	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของ ส.ส.	100
5.10	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของพรรคการเมืองไทย	104
5.11	แสดงเหตุผลที่ประชาชนไปเลือกตั้ง	108
5.12	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผู้ที่ทำหน้าที่หิวคะแนนที่ได้ผลมากที่สุด	113

ตารางที่		หน้า
5.13	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับวิธีการหาเสียง เลือกตั้ง ที่ได้ผล	117
5.14	แสดงปัจจัยเงื่อนไขในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	121
5.15	แสดงปัจจัยเงื่อนไขในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเสียง พิจารณาด้านเพศ	124
5.16	ปัจจัยเงื่อนไขในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง พิจารณาด้านอายุ	127
5.17	ปัจจัยเงื่อนไขในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง พิจารณาด้านการศึกษา	131
5.18	ปัจจัยเงื่อนไขในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง พิจารณาด้านอาชีพ	136
5.19	ปัจจัยเงื่อนไขในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง พิจารณาด้านการรวมกลุ่ม	142

สารบัญแนกที่

ตารางที่		หน้า
1	แผนที่อำเภอหางดง	51

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved